

Compacten met weekcontract op
GO! Basisschool Erasmus te Deinze

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

0. Identificatie van de voorbeeldpraktijk

Systeemopzet van het compacten via het weekcontract voor cognitief sterk functionerende leerlingen van de 2^e en 3^e graad op GO! Basisschool Erasmus te Deinze.

0.1. Fase van het zorgcontinuüm

- Brede basiszorg (bv. binnenklasdifferentiatie)
- Verhoogde zorg (bv. verrijkingsklas)
- Uitbreiding zorg/individuele trajecten

1. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

1.1. Doelgroep

Wie behoort tot (uiteindelijke) doelgroep van de praktijk?

De cognitief sterk functionerende leerlingen van de 2^e en de 3^e graad op onze school maken gebruik van deze gecompacte weekcontracten. We komen op deze manier tegemoet aan een passende didactiek voor deze doelgroep en maken ook ruimte vrij om samen te komen in de verrijkingsklas.

Zijn er intermediaire doelgroepen? Zo ja, welke?

Het leerkrachtenteam doet hierin immense inspanningen om deze groep leerlingen zo goed mogelijk te faciliteren via de opmaak van een gecompact weekcontract met aangepaste instructies en taken voor rekenen en taal die de leerlingen zelfstandig leren inplannen.

Hoe wordt bepaald welke personen tot de doelgroep behoren?

Werken met de weekcontracten is een voorwaarde om te kunnen deelnemen aan de kangoeroeklas omdat op die manier ook de tijd hiervoor wordt vrijgemaakt.

Maar deze weekcontracten worden ondertussen ook gebruikt voor enkele snel-lerende leerlingen die aangeven dat ze ook wensen gebruik te maken van de extra zelfstandigheid naar verwerking en planning toe.

Een leerkracht bepaald in samenspraak met de zorgcoördinator en de kangoeroeleerkracht welke leerlingen aan een gecompacte planning deelnemen.

De toelating wordt gebaseerd op een aantal gegevens en/of voorwaarden.

Leerresultaten:

- klasresultaten, evaluaties en observaties
- resultaten op genormeerde toetsen (wiskunde, spelling en lezen)

Andere belangrijke factoren zijn:

- werkhouding en inzet binnen de klas
- attesten en verslagen van externen
- standpunt van de leerling, ouder, klastitularis, kangoeroeleerkracht, zorgcoördinator en directie

Deze beslissingen omvatten steeds het gehele kind en z'n omgeving.

Betrokkenheid doelgroep

De leerlingen uit de tweede en derde graad die met de gecompacte planning werken rapporteren een grotere motivatie voor school. Ze worden aangesproken om zelfstandig belangrijke planningstaken te verrichten en staan aan het stuur van hun werkritme en werkhouding.

Vanuit bevraging vinden leerlingen het fantastisch om autonoom te kunnen beslissen en is het gevoel dat ze vaak moeten wachten op de gehele groep verdwenen. Hierdoor vertonen de leerlingen vaak een groter zelfvertrouwen en een positieve motivatie voor school in het algemeen.

Een groeiende verantwoordelijkheid voor zelfstandig werk bereidt hen ook goed voor op het secundair onderwijs.

1.2. Doel

Hoofddoel

Elke leerling binnen onze school heeft recht op passend onderwijs en begeleiding, dit staat ook duidelijk omschreven in onze schoolvisie. Wij bieden onderwijs op maat van elk kind. We streven naar het bieden van optimale kansen om te groeien, zowel op cognitief als op sociaal en emotioneel vlak.

Door het zorgtraject voor cognitief sterk functionerende leerlingen uit te schrijven in het zorgbeleid van de school verdwijnt het vrijblijvende karakter van de genomen maatregelen. Meteen wordt ook gezorgd voor een uniforme schoolaanpak waardoor leerlingen en ouders deze minder klasleerkracht-afhankelijk ervaren.

Hierbij nemen we als school ook de verantwoordelijkheid om zelf de cognitief sterk functionerende leerlingen zo vroeg mogelijk te detecteren. Zo kunnen we demotivatie en gedragsproblemen (faalangst, onderpresteren ...) proberen te voorkomen.

Subdoelen

Met het compacten van de leerstof in een weekcontract voor de leerlingen sluiten we vooral aan op het eerste leerdoel van onze kangoeroe-werking.

Doordat we de leerlingen ook begeleiden in het zelf leren inplannen en in handen nemen van hen

leerproces komen de andere leerdoelen ook regelmatig om de hoek kijken. Hierdoor creëren we ook een soort van transfer tussen de kangoeroeklas en de reguliere klas.

De leerdoelen van onze kangoeroe-werking formuleren we graag als volgt:

1. We willen de cognitief sterk functionerende leerlingen helpen om zelfsturende autonome leerlingen te worden. Hierbij doelen we op het profiel 'zelfsturende autonoom' zoals beschreven in de Profielen van Betts & Neihart. We zijn namelijk van mening dat zelfsturende autonome leerlingen hun potentieel ten volle kunnen benutten en succesvol kunnen bijdragen aan de maatschappij.
2. Daarnaast vinden wij dat hoogbegaafde leerlingen vaak weinig zelfinzicht hebben op het gebied van leren. We willen hen dus ook meer inzicht geven in hun eigen, individuele manier van denken en werken, zodat ze zelf kunnen aangeven wat hun sterke en hun zwakke kanten zijn. Daarbij ligt de nadruk niet enkel op herkennen en benoemen, maar ook op de ontwikkelbaarheid van nieuwe vaardigheden via de mindsettheorie, de leerkuil, denkgewoonten van Costa. We werken ook steeds volgens een vast stramien met het TASC-model, waarbij de executieve vaardigheden ook worden getraind.
3. Als school willen we deze groep ook optimaal begeleiden in de eigen persoonsontwikkeling, het leren leven, zodat zij in staat zijn om op de best mogelijke manier te functioneren in de hedendaagse complexe en diverse maatschappij. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Covey-theorie waarbij zelfontwikkeling, succesvol samenwerken en zelfzorg worden behandeld.

1.3. Aanpak

Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk

We kiezen bewust voor een goed uitgedachte combinatie van maatregelen. We gaan compacten en differentiëren via het driesporenbeleid en de weekplanning van de kangoeroeleerlingen.

Voordelen zijn:

- leerkrachten behouden het overzicht want leerlingen blijven deel van de klasgroep en werken aan dezelfde leerinhouden.
- leerlingen in het traject werken op een hoger niveau en een hoger tempo maar kunnen blijven meepraten
- er wordt tijd vrijgemaakt voor de verrijking in de kangoeroeklas.

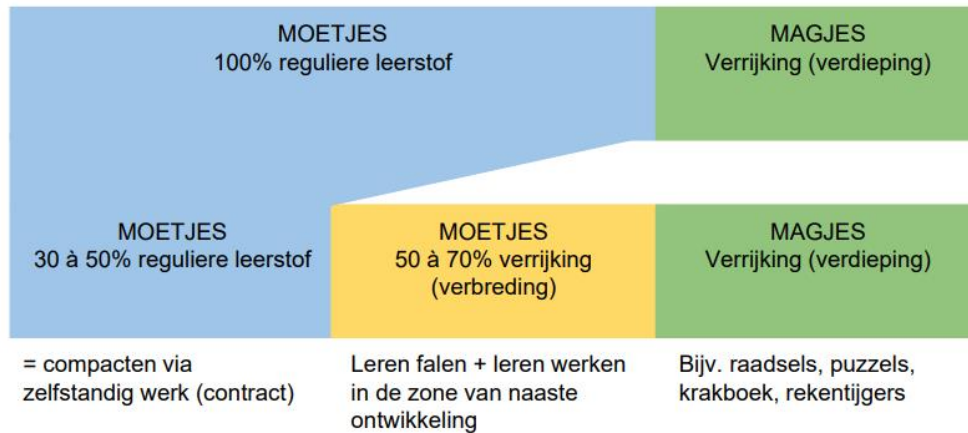
We willen hierbij ook vermelden dat er ondertussen ook leerlingen zijn die deelnemen aan de weekplanning zonder dat ze naar de kangoeroeklas komen. Dit zijn leerlingen die blijk geven van een zelfstandige werkhouding en gebruik maken van de verdiepende verrijking (magjes) in de klas.

Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk

Vanaf het derde leerjaar wordt het traject van de kangoeroeleerlingen gestuurd naar zelfstandig leren op eigen tempo. De leerlingen krijgen een weekplanning met aangepaste instructie en taken voor rekenen en taal die ze zelf leren inplannen. Door op deze manier te compacten komen we tegemoet aan een passende didactiek voor deze doelgroep, en komt er ruimte vrij een voormiddag per week samen te komen in de kangoeroeklas.

Aan de leerkrachten werd een richtlijn meegegeven dat de leerstof in het contractwerk 30% tot 50% kan worden gereduceerd.

Leerkrachten focussen hierbij in eerste instantie op het weglaten van of verminderen van basisoefeningen. Leerlingen krijgen gemengde reeksen te verwerken en komen vlugger tot de toepassingen.

In de weekcontracten van het 3^e leerjaar wordt gewerkt met een indeling per dag zodat de leerlingen een grotere houvast hebben in het zelfstandig verwerken van de taken. Door deze indeling kunnen klasleerkrachten ook rapper inspelen op eventuele problemen bij leerlingen. Deze dagindeling is steeds een minimum en geen limiterende factor.

Vanaf halfweg 4^e leerjaar wordt deze dagindeling minder toegepast om leerlingen zo nog meer planningsvrijheid te geven.

De leerlingen die met de weekcontracten werken worden ook verplicht om elke week 1 opdracht te voltooien in hun krakboek. Deze opdrachten worden nagezien door de kangoeroeleerkracht. Deze krakboekjes bevatten zinvolle verrijkingsopdrachten waarin de leerlingen ten volle worden aangespoord om grondig een opdracht te lezen, om oplossingsstrategieën te bedenken vooraleer ze beginnen met schrijven. Hun groeimindset wordt in deze methode continu uitgedaagd, en het is niet ongewoon dat leerlingen opdrachten meerdere keren opnieuw moeten herbeginnen vooraleer ze slagen.

Ook in de 1^e graad gaan leerlingen reeds aan de slag met deze Krakmethode. We merken op dat leerlingen deze methode echt moeten gewoon worden, vandaar ook de keuze om deze te laten begeleiden door de kangoeroeleerkracht om zo de leerlingen volop te kunnen wijzen op foute strategieën, te ontwikkelen vaardigheden of verkeerde mindset.

2. Uitvoering

Materialen

Weekcontracten worden gemaakt op een A4 blad in een rooster waarvan de opmaak gelijkend blijft over de jaren heen. Deze roosters worden wekelijks afgedrukt door de klasleerkracht en bezorgd aan de leerlingen die dit bijvoegen aan hun schoolagenda-map.

Verkorte instructies worden door de klasleerkracht beschikbaar gesteld via videolinken, bestanden op een Drive en (hand)boeken. Op school zijn voldoende chromebooks aanwezig waar leerlingen gebruik kunnen van maken.

De krakboekjes worden ter beschikking gesteld van alle leerlingen die hier nood aan hebben. Elk krakboekje beschikt ook over een tipsbundel die in de klas van de leerlingen ligt zodat deze kunnen geraadpleegd worden indien ze hier nood aan hebben.

Achteraan in het krakboekje is er ruimte om de individuele vooruitgang bij te houden.

In Smartschool wordt bijgehouden welke leerlingen werken met weekcontracten en Krakboekjes.

Doorheen de jaren wordt ook bij de lessen in de planningsagenda's van de leerkrachten bijgehouden wat de gecompacte route(s) is(zijn) voor elke les. Hieraan wordt ook bijhorend materiaal gekoppeld zodat deze weekcontracten steeds minder inspanning vragen van de klasleerkrachten. Op deze manier blijven deze inzichten ook bewaard bij leerkrachtwissels of veranderingen bij het team, en kan men elk schooljaar verderbouwen.

Opleiding en competenties van de uitvoerders

Het werken met een gecompact weekcontract was nieuw voor het leerkrachtenteam. Er is een initiële informatievergadering gehouden op het einde van het schooljaar om het concept voor te stellen en te polsen naar de bereidheid en bezwaren. Zo was er nog voldoende tijd om individueel met klasleerkrachten de praktische uitwerking te bekijken.

Op deze vergadering is ook afgesproken om met een gelijkende opmaak te werken.

We bevragen op een systematische manier de klasleerkrachten en de leerlingen om ervoor te zorgen dat de belasting voldoende evenwichtig is.

Geleidelijk aan zijn er steeds meer verdiepende oefeningen geïntegreerd in de weekcontracten. Dit proces is organisch gegroeid, volledig vanuit de leerkrachten.

Randvoorwaarden

Er moet voldoende draagvlak zijn binnen het gehele schoolteam om deze praktijk uit te tekenen. Zoals elk verandertraject dient een team ook voldoende te communiceren met elkaar om dergelijke trajecten tot een goed einde te brengen. Het is een traject waarbij klasleerkrachten een deel van hun leerlingen deels moeten 'loslaten'. Dit is een vertrouwensproces dat tijd neemt en moet groeien.

Bovendien lukt dit zelfstandig werken met een weekcontract bij de ene leerling vlotter dan bij de andere. Het is dan nodig dat leerkrachten blijven volhouden zodat leerlingen die extra begeleiding

nodig hebben bij het zelfstandig inplannen, hun zelfvertrouwen niet verliezen. Hierin kan de kangoeroeleerkracht ook tijdelijk bijspringen.

Kosten

De weekcontracten kosten vooral voorbereidingstijd aan de klasleerkrachten.

Materiaalkosten beperking zich tot gemiddeld 2 krakboekjes per leerling per schooljaar en wekelijks een extra A4-blaadje. Omdat de leerlingen aan hun weekcontract werken in de eigen klas is er geen extra kost naar ruimte of toezicht.

3. Onderbouwing

Verantwoording

Startende vanuit onze schoolvisie schreven wij eerder al dat elke leerling binnen onze school recht heeft op passend onderwijs en begeleiding. Iedere leerling is uniek en heeft verschillende talenten. Het ontwikkelen en zichtbaar worden van je talenten wordt voortdurend beïnvloed door hoe je omgaat met ervaringen, kwaliteiten en uitdagingen en door kansen en belemmeringen in je omgeving.

Zoals reeds eerder aangehaald formuleren wij onze leerdoelen voor de graag als volgt.

1. We willen de cognitief sterk functionerende leerlingen helpen om zelfsturende autonome leerlingen te worden.

Hierbij doelen we op het profiel 'zelfsturend autonoom' zoals beschreven in de 6 profielen van Betts & Neihart. Wij zijn ons bewust van het dynamische aspect van deze beschrijvingen en de contextafhankelijkheid binnen eenzelfde persoon. Wij streven deze profielbeschrijving na omdat de kenmerken (goede sociale vaardigheden, eigen doelen, enthousiasme en eigen passies, creatief, eigen opvattingen, durven risico's nemen, houding levenslang leren en talenten laten zien) ook gevraagde eigenschappen zijn die tot succes leiden in de maatschappij.

Om tot leren te komen moeten ook voor de cognitief sterk functionerende leerlingen de drie psychologische basisbehoeften voldaan worden:

- Autonomie: ruimte om zelf te kiezen en verantwoordelijkheid te dragen
- Competentie: vertrouwen en plezier in eigen kunnen
- Relatie: je veilig, geaccepteerd en verbonden voelen.

Deze psychologische basisbehoeften lopen ook gelijk met wat Deci en Ryan beschrijven in hun motivatietheorie (2017).

Om de intrinsieke motivatie (Soenens et al., 2021) van de cognitief sterk functionerende leerlingen aan te wakkeren en/of te behouden, streven we ook de 5C's na van Kanvesky en Keiley (2003). Deze worden ook veelvuldig door Delisle genoemd in het aanpakken van onderpresteren.

- Control
- Choice

- Challenge
- Complexity
- Caring Environment

We zien hierbij ook overeenkomsten om de beide samen te gebruiken (zie ook visueel in de samenvatting).

2. Daarnaast vinden wij dat hoogbegaafde leerlingen vaak weinig zelfinzicht hebben op het gebied van leren.

We willen hen dus ook meer inzicht geven in hun eigen, individuele manier van denken en werken, zodat ze zelf kunnen aangeven wat hun sterktes en zwaktes zijn. Hiervoor gebruiken we de theorie van Sternberg uit 2002, die drie manieren van denken onderscheidt:

analytisch, creatief en praktisch denken. Hierbij willen we hen leren om deze manieren van denken te herkennen, te benoemen en verder te ontwikkelen.

Om de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van leren te triggeren gebruiken wij verschillende methodes samen: projectgebaseerd leren, TASC-model, Design Thinking, vragen vanuit de hogere orde uit de Taxonomie van Bloom (Lo & Feng, 2020), enz... We zoeken bewust naar momenten van 'wrijving'. Hiermee maken wij de leerkuil inzichtelijk en vergroten we hun toolbox van de executieve vaardigheden zoals doorzettingsvermogen, impulscontrole, metacognitie en leergierigheid. Deze worden ook door Costa (2008) beschreven als aan te leren denkgewoonten voor zelfsturende leerlingen.

We maken daarnaast ook veelvuldig gebruik van de mindsettheorie van Carol Dweck (Dweck, 1999). We bespreken reeds van jongs af aan mindset aan de hand van de robots, Fixie en Growie. In de 3^e graad bespreken we dit vaker aan de hand van het mindset continuüm.

3. Als school willen we deze groep ook optimaal begeleiden in de eigen persoonsontwikkeling, het leren leven, zodat zij in staat zijn om op de best mogelijke manier te functioneren in de hedendaagse complexe en diverse maatschappij.

Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Covey-theorie 'The 7 Habits of Highly Effective People' uit 1989. Door de vertaling op kinder- en jongerenmaat is het zeer toegankelijke materie. Zelfontwikkeling wordt behandeld in eigenschap 1-2-3, waarbij zaken aangehaald worden als keuze over eigen reacties, eigen doelen stellen en omgaan met tijd en tijdsplanning. Daarna wordt gekeken naar constructief samenwerken en communiceren met mensen om tot oplossingen te komen in de eigenschappen 4-5-6. Tot slot spreken we uitgebreid over zelfzorg en levenslang leren in de 7^e eigenschap.

1. Wees proactief
2. Begin met het einde voor ogen
3. Belangrijke zaken eerst
4. Denk win-win
5. Eerst begrijpen, dan begrepen worden
6. Creëer synergie
7. Houd de zaag scherp

Bij het design van arrangementen voor hoogbegaafde leerlingen kunnen we veel aanbevelingen terugvinden bij Van Tassel & Baska (2018). In het artikel 'Considerations in curriculum for gifted students' wordt gesproken over voorwaarden die moeten aanwezig zijn om een arrangement voor hoogbegaafde leerlingen succesvol te maken.

- Versnellingsstechnieken
 - Compacten via de weekplanning maakt tijd vrij voor kangoeroeklas en bestrijdt het wachten, de verveling + passendere didactiek
 - Versnellingswenselijkheidslijst wordt gebruikt bij versnellingsvragen
 - Doortoetsen op de LVS om ontwikkelvoorsprong nauwkeuriger in te kunnen schatten
- Differentiatie strategieën
 - Aangepaste weekplanning
 - Projectgebaseerd leren in de kangoeroeklas
 - Stimuleren van hoger orde denken vanuit taxonomie van Bloom
 - Vooraf toetsen wordt gebruikt als leerling 2 schooljaren in 1 schooljaar afwerkt
- Cultuurgevoelige benaderingen
 - schoolbreed wordt kritisch maatschappelijk denken gestimuleerd
 - extra aandacht in kangoeroeklas naar het verwoorden van / leren begrijpen van meningen en visies
- Onderzoekend leren (Barbier et al., 2021)
 - Projectgebaseerd leren aan de hand van het TASC-model
 - Socratische houding van de kangoeroeleerkracht om leerlingen spiegelend te blijven uitdagen tot verder denken
- Wetenschappelijk onderzocht verrijkmateriaal
 - Projectgebaseerd leren
 - Krakboekjes, Rekeningtellers, Thinking Outside the Box, Wisschrift,...
 - SmartGames, Turing Tumbles
- Instructiemodellen
 - TASC-model, taxonomie van Bloom, mindsettheorie, Covey, Sternberg, Costa
- Informatietechnologie
 - Digitale onderzoeksvaardigheden stimuleren: functioneel, betrouwbaar, verwerking tot digitaal product
 - Computerlogica stimuleren zowel offline als online
- Metacognitieve strategie
 - Continue reflectie op eigen werk en groepswork
 - ACP-denken (Sternberg)
 - Reflectie op de leerdoelen van de kangoeroeklas
- Verankering in de leefomgeving
 - Transfer naar ouders/thuisomgeving: via ouderbrieven, materiaal
 - Transfer naar klas/school: voorstelling afgewerkte projecten, gemeenschappelijke projecten met de gehele klas, werken aan klasdoelen en eigen gekozen doelen
 - Transfer naar omgeving: meewerken aan participatieprojecten van de stad Deinze
 - Transfer naar de scholengroep en de zorgcoördinatoren via het aanbieden van nascholingen/inspiratiesessies

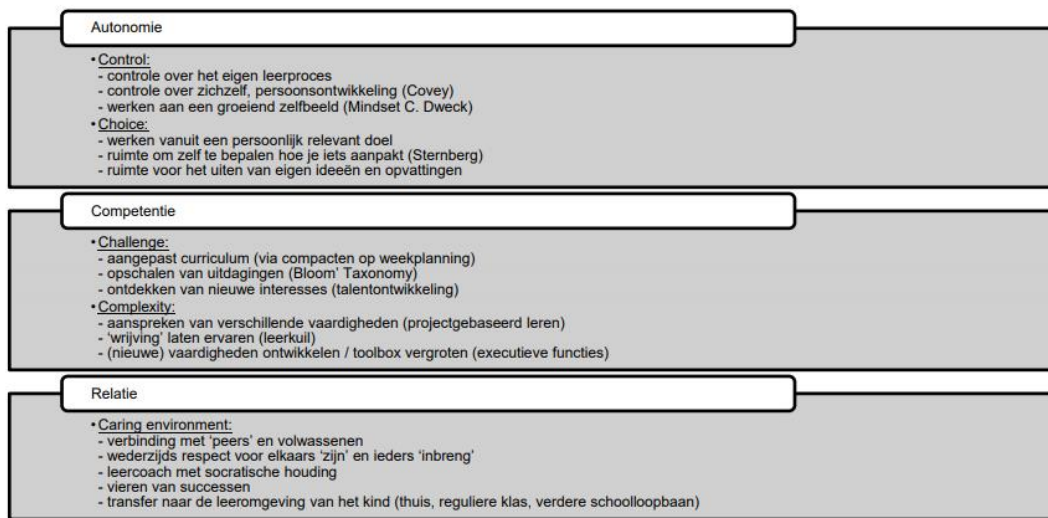
Samenvatting werkzame elementen

Hieronder kan u samengevat de ruggengraat terugvinden van het verrijkingstraject.

De sterkte van het traject zit in de combinatie. Doordat we én gaan compacten én gaan verrijken, zowel verdiepend als verbredend, kunnen we ook voor de snel-lerende en hoogbegaafde kinderen

voorzien in de 3 psychologische basisbehoeften, en komen ook zij tot leren en ontwikkelen.

Leerlingen zelf zijn positief omdat ze door het vooruitwerken met de weekplanning hun kangoeroe-tijd niet meer moeten 'inhalen', de frustratie en het daaruit volgende gedrag in de klas is ook aanzienlijk gedaald waardoor het welbevinden van de leerlingen, de klasgenoten en de klasleerkracht is gestegen. Leerlingen zijn ook positief omdat ze deel blijven uitmaken van de klasgroep en aan dezelfde inhoud werken. Bovendien kunnen zij op deze manier de aangeleerde technieken uit de kangoeroeklas ook toepassen in hun dagelijkse klaspraktijk.

Uitkomstenmonitoring

We communiceren veelvuldig met leerlingen en ouders en gaan steeds aan de slag met de gegeven feedback. Dit staat ook zo in het ROK van de school opgenomen. Zowel ouders als leerlingen erkennen de meerwaarde van dit systeem bovenop het driesporenbeleid.

We houden geregeld ook bevestigingen bij de leerkrachten om het systeem blijvend op punt te stellen.

Wetenschappelijke bronnen en referenties

Barbier, K., Struyf, E., & Donche, V. (2021). Wat werkt binnen en buiten de klas? Cognitief begaafde leerlingen ondersteunen op het vlak van motivatie, leren en presteren. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Het ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 93–108). Acco learn

- Costa, A. (1991) The Search For Intelligent Life. in A. Costa, (Ed.) *Developing Minds: A Resource Book for Teaching Thinking*: pp. 100-106 Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Covey, S. (1989) *The Seven Habits Of Highly Effective People*. New York: Simon and Schuster.
- Dweck, C. S. (1999). *Self-theories : their role in motivation, personality and development*. Hove: Psychology Press.
- Kanevsky, L., & Kayleigh, T. (2003). To produce or not to produce? Understanding boredom and the honor in underachievement. *Roeper Review*, 20-28.
- Lo, C. O., & Feng, L.-C. (2020). Teaching higher order thinking skills to gifted students: A meta-analysis. *Gifted Education International*, 36(2), 196-217.
<https://doi.org/10.1177/0261429420917854>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination Theory: Basic psychological needs in motivation, development and wellness*. Guilford.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Boncquet, M., Sypré, S., Lavrijsen, J., & Verschueren, K. (2021). De rol van motivatie in het presteren en welbevinden van cognitief begaafde leerling. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 48-70). Acco learn.
- VanTassel-Baska, J. (2018). Considerations for curriculum for Gifted Students. In S. I. Pfeiffer, E. Shaunessy-Dedrick, & M. E. Foley-Nicpon (Eds.), *APA Handbook of Giftedness and Talent* (pp. 346–369). American Psychological Association.